

Samenvatting onderzoek *Euthanasie misverstanden*

In opdracht van de Nederlandse Vereniging voor een Vrijwillig Levensende (NVVE) heeft Ruigrok Netpanel de opvattingen over euthanasie onder Nederlandse 40-plussers onderzocht. Uit de resultaten blijkt dat er 20 jaar na de invoering van de euthanasiewet in Nederland nog veel misverstanden over dit onderwerp bestaan. Zo is er veel onduidelijkheid over de vraag wanneer je in aanmerking komt voor euthanasie en welke stappen er nodig zijn om om euthanasie te krijgen. Het kwantitatieve onderzoek is in de periode 30 maart t/m 9 mei 2022 onder 1194 40-plussers gehouden. Deze samenvatting geeft de belangrijkste bevindingen van dit onderzoek weer.

Inzichten in kruisverbanden (leeftijd, geslacht, opleiding, ervaring euthanasie en sentiment)

- Over het algemeen zijn jongere respondenten minder goed op de hoogte van de wetgeving rondom euthanasie. Naarmate respondenten ouder zijn, weten zij vaker het juiste antwoord op de stellingen met misverstanden.
- Voor opleidingsniveau geldt: hoe hoger opgeleid, hoe vaker zij het bij het juiste eind hebben. Met andere woorden, hoger opgeleide 40-plussers lijken meer te weten over de euthanasiewetgeving.
- Vrouwen zijn over het algemeen positiever over euthanasie dan mannen. Verder zijn er geen significante verschillen te onderscheiden tussen mannen en vrouwen.
- 40-plussers die negatief denken over euthanasie weten niet per definitie meer/minder over de euthanasiewet. Er werd door deze groep wel veel vaker geantwoord dat men in Nederland wel eens euthanasie krijgt tegen zijn/haar wil.
- 40-plussers die een euthanasiesituatie hebben meegemaakt, lijken iets beter op de hoogte te zijn van wat er kan en (niet) mag bij euthanasie. De verschillen zijn met name groter bij praktische zaken, zoals of de familie het altijd eens moet zijn, of een levenstestament voldoende zou zijn en of een euthanasieverzoek voldoende is. Bij deze stellingen werd vaker het juiste antwoord gegeven door 40-plussers die wél ervaring hebben gehad met een euthanasiesituatie.



Algemene conclusies

- De grootste misverstanden lijken te bestaan rondom: terminaal ziek zijn en dementie en al dan niet euthanasie kunnen krijgen. Bij deze stellingen gaven 40-plussers het vaakst het 'verkeerde' antwoord.
- Daarnaast bestaat er veel onduidelijkheid bij de stappen die nodig zijn om euthanasie aan te kunnen vragen:
 - Een kwart weet niet of een euthanasieverzoek voldoende zou zijn.
 - 28% geeft aan dat het klopt dat je een levenstestament bij de notaris nodig hebt om euthanasie te kunnen krijgen. Bijna een derde weet niet of dit wel of niet waar is.
- Dit onbegrip blijkt tevens uit de percentages 'weet ik niet', dat is gemiddeld genomen zeer hoog ten opzichte van een gemiddelde vraag in een dergelijk onderzoek onder deze doelgroep.
- Over het algemeen staan 40-plussers positief tegenover euthanasie. Met name doordat men vindt dat het regie geeft om te kunnen beslissen over het eigen levenseinde. Onder 40-plussers die negatief tegenover euthanasie zijn (slechts 7%), speelt geloof een belangrijke rol.
- Hoogopgeleide 40-plussers en 40-plussers met ervaring met een euthanasie-situatie staan tevens positiever tegenover euthanasie.

Belangrijkste bevindingen per stelling/vraag

NIET WAAR

1. **Volgens de euthanasiewet kun je alleen als je ernstig ziek en terminaal bent om euthanasie vragen.**

Bijna de helft (47%) van de 40-plussers denkt dat je alleen euthanasie kunt krijgen als je ernstig ziek en terminaal bent.

Hoogopgeleide 40-plussers hebben het vaker bij het juiste eind; zij denken vaker dat dit niet waar is. (48% hoogopgeleiden vs 30% laagopgeleiden).

NIET WAAR

2. **Volgens de euthanasiewet heb ik altijd recht op euthanasie, als ik dat wens.**

Een derde van de respondenten (36%) weet niet hoe het zit met het persoonlijk recht rond euthanasie. (antwoorden: ja/weetikniet).

Lager opgeleiden denken vaker dat zij recht hebben op euthanasie, vergeleken met hoogopgeleide 40-plussers. (23% vs 9%).

40-plussers die positief tegenover euthanasie staan, denken vaker dat zij recht hebben op euthanasie, dan mensen die hier neutraal tegenover staan.

NIET WAAR

3. **Mijn arts is verplicht om mee te werken aan mijn euthanasieverzoek.**

Een derde van de respondenten (32%) is hier niet goed van op de hoogte. (antwoorden: ja/weetikniet).

Lager opgeleiden denken vaker dat de arts verplicht is om mee te werken, vergeleken met hoogopgeleiden. (21% vs 10%).

40- t/m 49-jarigen (22%) denken vaker dat dit waar is, vergeleken met de oudere leeftijdsgroepen.

NIET WAAR

4. Volgens de euthanasiewet is euthanasie niet mogelijk als je aan dementie lijdt.

De helft van de 40-plussers denkt dat dit waar is.

Maar liefst een kwart geeft aan dit niet te weten. (24%) Met name onder lager opgeleiden is deze groep groot. (28%)

5. Soms krijgen mensen in Nederland euthanasie terwijl ze dat zelf (nog) niet willen.

Bijna driekwart van de 40-plussers (68%) vindt dat dit niet waar is. Onder 50- t/m 59-jarigen is dit percentage het hoogst (71%) en zegt 4% 'waar' op deze vraag.

Een kwart geeft aan niet te weten of mensen in Nederland euthanasie krijgen terwijl ze dat (nog) niet willen.

Onder 40-plussers die negatief staan tegenover euthanasie, geeft bijna een derde aan te denken dat sommige mensen euthanasie krijgen terwijl ze dat (nog) niet willen.

NIET WAAR

6. Volgens de euthanasiewet moet mijn familie het eens zijn met mijn euthanasie- verzoek.

Een ruime meerderheid denkt dat het niet nodig is dat familie instemt met het euthanasieverzoek (62%).

40-plussers die negatief zijn over euthanasie, denken vaker dat de familie verplicht is om in te stemmen met het euthanasieverzoek (23%).

7. In welke gevallen denkt u dat u recht heeft op euthanasie volgens de euthanasiewet?

Een dodelijke ziekte of aandoening (82%) wordt met stip op één het vaakst genoemd als situatie waarbij men recht heeft op euthanasie.

De 40-plussers benoemt in deze volgorde de belangrijkste (wettelijke) grondslagen voor euthanasie: een dodelijke ziekte, 'voltooid leven', coma, een psychiatrische aandoening en ouderdomsklachten.

Mannen noemen ouderdomsklachten vaker dan vrouwen.

Mannen geven ook vaker aan het antwoord niet te weten.

'Voltooid leven' wordt met name genoemd als 'recht' door 60-plussers (58%), onder de jongere groepen wordt dit aanzienlijk minder vaak aangegeven.

NIET WAAR

8. Om euthanasie aan te vragen heb ik alleen een euthanasieverzoek nodig.

Een ruime meerderheid van de 40-plussers geeft aan dat dit niet waar is (53%).

Hoe ouder de respondent, hoe vaker zij denken dat dit wél waar is.

NIET WAAR

9. Om euthanasie te kunnen krijgen moet je een levenstestament (met daarin een euthanasieverzoek) op laten stellen bij een notaris.

30% van de 40-plussers geeft aan dit niet te weten. Onder 40- t/m 49-jarigen is dit zelfs 42%.

28% van de respondenten zegt dat deze stelling waar is.

10. Welke voorbereidingen zijn volgens u wettelijk noodzakelijk, zodat uw wensen rond het levenseinde bekend zijn op het moment dat u ze zelf niet meer kunt uitspreken?

Over het algemeen worden de noodzakelijke acties: bespreken met arts, ondertekenen van euthanasieverzoek en inleveren bij de arts veruit het vaakst benoemd. Toch denkt een derde ook dat het wettelijk noodzakelijk is dat de kinderen weten wat hij/zij wil, dat het levenstestament bij de notaris ligt en dat thuis een brief klaar moet liggen.

Mensen die eerder ervaring hebben gehad met een euthanasiesituatie, hebben vaker meerdere situaties aangeklikt.

11. Wat vindt u zelf nog het meest onduidelijk rondom euthanasie?

Over het algemeen vindt men nog veel onduidelijk rondom euthanasie.

Daarnaast geeft een deel aan zich hier nog niet eerder actief in te hebben verdiept.

Wanneer het wel en niet kan en hoe het dan geregeld moet worden. Omdat men het idee heeft dat wanneer wat kan en mag, per situatie zou verschillen.

Dementie en euthanasie komt vaak naar voren als onduidelijk thema.

12. Hoe staat u in het algemeen tegenover euthanasie?

Over het algemeen staat meer dan twee derde positief tegenover euthanasie. 40- t/m 49-jarigen zijn vergeleken met andere leeftijdsgroepen beduidend minder vaak positief over euthanasie.

Slechts 7% staat negatief tegenover euthanasie.

Hoger opgeleiden zijn tevens positiever over euthanasie.

Mensen die eerder in hun omgeving te maken hebben gehad met euthanasie zijn positiever over euthanasie, dan zij die hier geen ervaring mee hebben.

13. Waarom staat u in het algemeen [antwoord invoegen] tegenover euthanasie?

Respondenten die aangeven neutraal tegenover euthanasie te staan, geven vaak aan dat het verschilt per situatie of zij het hiermee eens zijn of niet en dat het een vrije keuze moet zijn voor iedereen.

Respondenten die aangeven positief tegenover euthanasie te staan, geven 'beschikken over het eigen leven' vaak als reden om positief te zijn: dat het mogelijk is om zelf regie in handen te hebben. Dat geeft hen een prettig gevoel.

Bij respondenten die aangeven negatief tegenover euthanasie te staan, spelen geloofsovertuigingen een grote rol.

14. Heeft u zelf in uw directe omgeving wel eens te maken gehad met euthanasie?

Bijna de helft van de 40-plussers geeft aan wel eens ervaring te hebben gehad met euthanasie.

